

MILJÖBOKSLUT 2015

2016-03-21

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	2
2.	Vision och mål – hållbar utveckling.....	2
3.	Kommunala styrdokument på miljöområdet.....	3
4.	Resultat 2015.....	7

1. Inledning

Värmdö kommun vill vara med och medverka till omställningen till ett hållbart samhälle. För att detta ska kunna uppnås krävs en samverkan på såväl internationell, nationell som lokal nivå. Det lokala arbetet inom kommunen med hållbarhetsfrågor sker, och måste ske, på ett flertal olika nivåer och inom olika verksamheter. Hållbarhetsfrågor är reglerat i såväl den långsiktiga visionen, i inriktningsmål för mandatperioden samt i ett flertal styrdokument.

Varje år följer kommunen upp sitt miljöarbete i ett miljöbokslut. I miljöbokslutet rapporteras i övervägande utfall av mål och indikatorer som kan härledas till den ekologiska, eller miljömässiga, dimensionen av hållbar utveckling.

Årets miljöbokslut visar att Värmdö de senaste åren aktivt arbetat med att konkretisera sin vision om en hållbar utveckling. Energiomställningen i det egna fastighetsbeståndet går framåt, inventeringen av enskilda avlopp har intensifierats och utbyggnaden av kommunalt vatten och avlopp fortskrider. Vidare kan vi nu se hur ett miljösmart Gustavsberg växer fram, där höga miljökrav har ställts på bostadsbyggandet och där framtida invånare kommer ha nära till kollektivtrafik, grönområden och kultur. Samtidigt ser vi bland annat att biltätheten i kommunen ökar, att kollektivtrafikandelen är relativt låg samt att problem med övergödning och tillgång på grundvatten av god kvalitet kvarstår. Utmaningarna är således fortfarande stora.

Årets miljöbokslut ger en bild av hur miljöarbetet fortlöper i kommunen och beskriver delar av det arbete som genomförts på miljöområdet under 2015. Det bör nämnas att det på miljöområdet finns ett stort antal mål, kortsiktiga och långsiktiga, som inte tas upp i detta bokslut. Urvalet av nyckeltal till årets bokslut är beroende av vilka nyckeltal som redovisats tidigare år (och som således kan ge en bild av utvecklingen på området), vilka mål nämnder och styrelser satt för 2015 samt i vilken utsträckning kommunen verksamheter och nämnder följt upp mål kopplade till verksamhetsplaner och styrdokument.

2. Vision och mål – hållbar utveckling

En hållbar utveckling är en utveckling där sociala, ekonomiska och miljömässiga dimensioner ömsesidigt stödjer varandra. I en hållbar utveckling analyseras sociala, ekonomiska och miljömässiga faktorer samlat och utifrån ett helhetsperspektiv. Miljöfrågan kan alltså inte hanteras isolerat, utan måste kopplas samman med samhällets, eller kommunens, utveckling i stort. Med det sagt är möjligheten att ställa om till ett hållbart samhälle avhängigt ett fungerande och resultatnriktat miljöarbete.

Kommunens miljö- och hållbarhetsarbete har sin utgångspunkt i Värmdös framtidsvision – *Vision 2030* – som antogs 2009 och som anger tre viktiga förhållningssätt för hållbarhet:

- Vi möter framtiden genom att ligga i framkant för den nödvändiga omställningen till långsiktig hållbarhet.
- Vi använder förnybar energi, har moderna och miljövänliga transporter och bygger kretsloppsanpassat.
- Vi vågar pröva nya lösningar.

Sedan 2009 har kommunen utvecklat och konkretiserat tankar om hållbar utveckling i översiktsplanens strategi för bebyggelser samt i avsnitt om hållbar utveckling och hållbar livsstil. Även energi- och klimatpolicyn visar på steg som ska tas för att nå visionen.

2.1. Inriktningsmål för gällande mandatperiod

För gällande mandatperiod har fullmäktige antagit sex inriktningsmål, varav En hållbar kommun är ett. Nämnder och styrelser ska genom effektmål visa hur de bidrar till att målet kan uppnås. Under 2015 har fem styrelser och nämnder arbetat med effektmål kopplade till inriktningsmålet om en hållbar utveckling.

3. Kommunala styrdokument på miljöområdet

Utöver Vision 2030 och Ett hållbart Värmdö – 10 delmål inom miljöområdet, finns ett flertal policys, planer och program som rör kommunens miljöarbete. Detta kapitel innehåller en kort redogörelse av gällande styrdokument med tydlig koppling till miljö- och hållbarhetsarbetet.

3.1. Översiktsplan 2012-2030

I översiktsplanen finns mål och rekommendationer för hur Värmdö ska kunna expandera utan att skada miljön. Stor hänsyn har tagits till skyddsvärda områden och grönstrukturer vid planering av nya bostads- och industriområden. Översiktsplanen innefattar kommunens utvecklingsstrategi vilken eftersträvar bostadsbyggande i kollektivtrafiknära områden.

Översiktsplanen visar hur Värmdö tar hänsyn till de nationella miljökvalitetsmålen. De utgör flera av de utmaningar Värmdö står inför. Inte minst när det gäller att klara av kravet på kustvatten av god status till 2021/2027.

Ett arbete med aktualiseringsprövningar pågår. En revidering/översyn planeras till kommande mandatperiod.

3.2. Energi- och klimatpolicy

Energi- och klimatpolicyn antogs av fullmäktige 2010 och reviderades sedan 2014. Policyn innefattar mål om minskade klimatpåverkande utsläpp och en strategi om hur målen kan nås. Målen är uppdelade i klimatomål, energimål och transportmål och omfattar regionala mål och kommunala. Målsättningarna sträcker sig till år 2020 som ett delmål och 2030 som slutmål. Värmdö kommuns klimat- och energipolicy anger bland annat följande ansatser för att nå en hållbar utveckling:

- Utsläppen av växthusgaser utanför handeln med utsläppsrätter ska minska med 19 procent till år 2020, jämfört med utsläppsnivån år 2005
- Utsläpp av koldioxid ska på lång sikt minska till ett ton per invånare och år för att hindra mänsklig påverkan på klimatet.
- Senast 2030 ska Värmdö vara en fossilbränslefri kommun.
- Oljeanvändningen ska ersättas helt till 2030.
- Utsläpp från vägtrafiken ska 2020 ha stabiliserats på 1990 års nivå.
- Bilens andel av korta resor (kortare än fem kilometer) ska minska med 10 procent till 2020 jämfört med 2000 års nivå och 50 procent till år 2030.
- Andelen resande med cykel och kollektivtrafik ska öka med 50 procent till 2030 jämfört med nivån år 2000.

Sedan revidering av policyn 2014 är energi- och klimatpolicyn synkroniserad med den regionala energi- och klimatstrategin för Stockholms län. I likhet med den regionala strategin är målen i Värmdös energi- och klimatpolicy kopplade till sex åtgärdsområden som avser transporter och resande, energianvändning i bebyggelse, energiproduktion, samhällsplanering, bärkraftig konsumtion av varor och tjänster samt kunskapsuppbyggnad och utvecklingsarbete.

Energi- och klimatpolicyn ligger till grund för det mesta av det strategiska miljöarbetet i Värmdö kommun. Målen i policyn har inte följts upp och policyn saknar handlingsplan. Det kommande åren bör mer fokus sättas på genomförande av policyn. Bland annat bör skyfallsplan tas fram i samband med att översiktsplanen revideras.

3.3. VA-plan

En ny VA-plan togs fram 2014. Tillsammans med VA- översikt och VA-policy utgör planen kommunens vattenplanering. Vattenplaneringen visar hur kommunen ser på nationella, regionala och lokala miljömål som berör vatten och avlopp samt hur kommunen ämnar arbeta för att uppnå god vattenstatus, enligt kraven i EU:s ramdirektiv för vatten. Planeringen är ett paraply- och styrdokument för planering, projektering och prövning av vatten och avlopp och ger stöd och vägledning för beslut i frågor om VA-utbyggnad.

I enlighet med VA-planen ska bland annat kommunen stå för en långsiktigt hållbar avloppsrening där kommunalt VA finns och medverka till att gemensamma avloppsanläggningar på sikt kan anslutas. Vidare har kommunfullmäktige tagit som mål att alla fastigheter ska ha godkända avlopp med fullgod rening år 2020. Det innebär att ca 8000 avlopp ska ha åtgärdats vid utgången 2020.

Målen ska nås genom fortsatt utbyggnad av kommunala vatten och avlopp samt ett intensivt arbete med att åtgärda undermåliga avlopp. VA-planen beskriver den VA-utbyggnad som planeras samt de övriga insatser som krävs för att nå målen.

Med stöd av planen gör kommunen varje år en avrapportering till vattenmyndigheten av hur arbetet med lokal vattenförsörjning utvecklas.

3.4. Avfallsplan

Värmdö kommun antog 2014 en ny avfallsplan och nya avfallsföreskrifter som tillsammans utgör kommunens renhållningsordning. Avfallsplanen ska följas upp varje år, ett fåtal mål och aktiviteter i avfallsplanen följs upp vid behov. Planen ska ses över var fjärde år.

Utgångspunkt för kommunens avfallshantering är EU:s avfallsdirektiv från 2008 och nationell lagstiftning. Avfall ska enligt direktivet hanteras som en resurs och behandlas enligt en avfallshierarki, eller avfallstrappa, som beskriver i vilken ordning avfall ska hanteras. Enligt avfallstrappan ska avfallsmängden i första hand minimeras och i sista hand deponeras.

Värmdös avfallsplans fem mål följer avfallstrappan och lyder:

- Förebygga uppkomst av avfall och nedskräpning
- Öka återanvändningen
- Öka återvinningen av material och energi
- Öka insamlingen av farligt avfall
- Förbättra service, insamling och arbetsmiljö.

Till de fem målen kopplas 15 delmål samt en handlingsplan som ska leda till att målen uppfylls. Gällande avfallsplan följdes upp för första gången 2015. Uppföljningen visar att den totala mängden avfall per person ökade under 2015 jämfört med 2014 men att mängden restavfall¹ per person minskade. Resultatet speglar den trend man kan utläsa på ett lite längre perspektiv, att den totala mängden avfall har ökat, men att vi har blivit bättre på att sortera vårt avfall.

¹ Restavfall kallas det avfall som blir kvar i soppåsen efter utsortering av bland annat matavfall, förpackningar, farligt avfall, el-avfall och grovavfall. Restavfall går till förbränning.

3.5. Dagvattenpolicy

Gällande dagvattenpolicy antogs av kommunfullmäktige 2012. Syftet med dagvattenpolicyn är att skapa ett gemensamt ställningstagande om vilka ansvarsområden och grundprinciper som ska gälla för dagvatten i Värmdö kommun. Policyn gäller framför allt för större ombyggnationer och exploateringar, men även befintliga dagvattenlösningar berörs. Kommunen mål för dagvattenhantering ska implementeras i kommunens löpande arbete, till exempel i nya detaljplaner och exploateringar.

Sedan policyn togs fram utförs alltid en prövning av lämplig dagvattenhantering i detaljplanering. Val av reningsmetoder och recipienter sker med stöd av policyns rekommendationer.

3.6. Grönstrukturplan

År 2014 beslutade kommunfullmäktige om en grönstrukturplan för tätorten Gustavsberg. Grönstrukturplanen definierar Gustavsbergs gröna karaktärer och visar områden med höga värden inom natur, rekreation och kulturmiljö. Planen är kopplad till de mål för grönstrukturer som finns beskrivna i översiktsplanen som bland annat fastställer att:

- Den regionala grönstrukturens värde som spridningskorridor för växter och djur och som rekreativsvärde för människor ska bibehållas.
- Gröna kilar och värdekärnor ska bibehållas för att öka natur- och rekreativsvärden.

Grönstrukturplanen är ett vägledande styrdokument som används i det dagliga arbetet med utveckling och investering i Gustavsberg. Planen innehåller riktlinjer och förslag på åtgärder och utvecklingsmöjligheter. För utveckling av det område som Gustavsbergsprojektet omfattar fungerar planen bland annat som ett underlag till placering och prioritering av olika bebyggelseförslag.

Som ett led av framtagande av den grönstrukturplan för Gustavsberg som togs av fullmäktige 2014 påbörjades under 2015 en utredning kring skydd av ekmiljöer i Gustavsberg genom biotopskydd. Beslut om att inrätta fyra nya biotopskyddsområden i området fastställdes av fullmäktige i början av 2016.

3.7. Gång- och cykelplan för Värmdö kommun

I oktober 2014 antog fullmäktige en gång- och cykelplan för Värmdö kommun. Planen är ett verktyg för planering av gång- och cykeltrafik med det övergripande målet att andelen gående och cyklister i Värmdö ska öka. Målet ska uppnås genom att gång- och cykelnätet byggs ut och förbättras. Gång- och cykelvägnätet ska vara gent och sammanhängande och knyta samman kommunens centrumområden, det regionala cykelstråket, kommunens replipunkter och kommunens prioriterade förändringsområden. Till det övergripande målet kopplas ett antal delmål, en handlingsplan samt indikatorer för uppföljning. Ingen uppföljning har genomförts för 2015.

För att nå målet satsar kommunen budgetmedel för nya gång- och cykelvägar med syfte att skapa ett sammanhängande stråk och knyta samman dessa med regionens cykelstråk, kommunens skärgårdsbryggor och kommunens prioriterade förändringsområden. Sedan 2013 har sex kilometer gång- och cykelväg byggts.

3.8. Miljöprogram för utvecklingen av Gustavsberg

Kommunfullmäktige antog 2011 ett miljöprogram som ska gälla för samtliga detaljplaner inom ramen för Gustavsbergsprojektet. Den nya bebyggelsen som planeras ska uppfylla högt

ställda hållbarhetskrav och underlätta för en hållbar livsstil. Strukturen i programmet följer de nationella miljö kvalitetsmålen och kopplas främst till begränsad klimatpåverkan, frisk luft och en god bebyggd miljö. Mindre buller, hälsosam inomhusmiljö, klimatanpassning och biologisk mångfald är områden som lyfts särskilt i miljöprogrammet.

Exempel på krav som ställs i programmet är att minst 60 procent av energin som används i tillkommande bebyggelse ska komma från förnybara källor eller baseras på återvinning. Vidare ställs höga krav på energibehovet för uppvärmning. Möjlig placering av solfångare solceller ska märkas ut och laddningsstolpar för fordon ska förprojekteras i garage. Byggandet ska ske med minsta möjliga användning av icke-förnybara resurser och material som också ska vara giftfria. Material ska vara beprövat och inte orsaka risker för hälsa och miljö. Avfall under byggtiden ska reduceras, källsorteras och återvinnas och hushållsavfall ska sorteras. Dagvatten ska primärt renas på fastighet och möjligheter till lokalt omhändertagande ska tas till vara. Krav ställs även på att det ska finnas lektyr som är väl placerad med tanke på solljus och skugga.

Miljöprogrammet ligger till grund för samverkan och avtal med byggherrar. Krav ställs i exploateringsavtal innan detaljplaner antas. När en detaljplan inom Gustavsbergsprojektet går in i ett genomförandeskede påbörjas en uppföljning av programmets krav och rekommendationer. I dagsläget pågår utbyggnation i Porslinskvarteren (detaljplan Fabriksstaden) och uppföljning av programmet har påbörjats.

3.9. Riktlinjer för internt miljöarbete

Värmdö kommuns riktlinjer för internt miljöarbete antogs av kommunstyrelsen i maj 2013. Riktlinjerna beskriver hur kommunen från ett hållbarhetsperspektiv ska bedriva sitt interna miljöarbete kopplat till upphandling, energieffektivisering, livsmedelsinköp, avfallshantering, transporter och skadliga ämnen.

Som framgår av riktlinjerna ska det interna miljöarbetet följa den ordinarie linjeorganisationens ansvarsförhållanden och ingå i den ordinarie verksamhetsplan som sektorer och avdelningar årligen upprättar. Verksamhetsplaner ska innehålla åtgärder som planeras och kan omfatta både externa och interna åtgärder. Fokus bör vara att vidta miljöåtgärder i kärnverksamheten. Resultatet av åtgärderna ska följas upp årligen.

Sedan antagandet av riktlinjerna har flertalet styrdokument inom riktlinjernas fokusområden tagits fram eller reviderats, däribland energi- och klimatpolicy och plan för minskning av skadliga ämnen. Inom området livsmedel, där riktlinjerna bland annat lyfter ekologiska och vegetariska livsmedel, har arbetet på främst kommunala förskolorna kommit långt. Viss utveckling av avfallshantering i kommunhuset har skett.

3.10. Plan för minskning av skadliga ämnen

Värmdö kommun antog 2013 en plan för ett systematiskt och långsiktigt arbete med att minska andelen skadliga ämnen inom kommunens verksamheter. Planen är indelad i sju faser där bland annat inventering, inköp/upphandling och utfasning av skadliga ämnen ingår. I planen ingår en utfasningslista över skadliga ämnen baserad på Kemikalieinspektionens kandidatlista med särskilt farliga ämnen. Utfasningslistan omfattar även inredning, inventarier och material. Redovisning ska ske årligen. Kommunen bör ha som ansats att fasa ut farliga alla farliga ämnen under 2016. En uppföljning av alla verksamheters arbete med planen bör genomföras under gällande mandatperiod.

3.11. Fastighets- och lokalpolicy

2016 antog kommunfullmäktige en ny fastighets- och lokalpolicy som syftar till att säkerställa att den långsiktiga planeringen av kommunens lokalbehov bedrivs effektivt. Policyn beskriver hur kommunen genom att hushålla med resurser kan bidra till en hållbar framtid och att skapa långsiktigt hållbara fastigheter och miljöer. Bland annat ska kommunens fastigheter byggas energi- och resurssnålt med minsta möjliga miljöstörning samt med låg livscykelkostnad. En minskad energianvändning, sunda materialval och en minskad miljö- och klimatpåverkan ska därför eftersträvas vid såväl ny-, om- eller tillbyggnation som vid sedvanliga underhållsrenoveringar av kommunens lokaler. Lokalerna ska uppfylla kraven på att förebygga olägenhet för människors hälsa vilket bl.a. innebär att de ska ha en god luftkvalitet och en god ljus- och ljudmiljö. Ändringar och energieffektiviseringar ska genomföras med stor hänsyn till god inomhusmiljö och det ska eftersträvas att all utomhusmiljö ska vara inbjudande, välskött, trygg och tillgänglig.

3.12. Strategi för minskad klimatpåverkan från fastigheternas energianvändning

För att utveckla ett hållbart Värmdö antog kommunfullmäktige 2012 en strategi för minskad klimatpåverkan för fastigheternas energianvändning. Strategin har sin utgångspunkt i Värmdö kommuns Energi- och klimatpolicy och är en vägvisare mot ett mer energieffektivt och koldioxidneutralt fastighetsbestånd. Strategin ska bidra till att minska kommunens utsläpp av växthusgaser samtidigt som kommunen ska leverera ett inomhusklimat som ger nöjda hyresgäster. Energieffektivisering ska alltid beaktas när förändringar sker i lokalbeståndet.

3.13. Kostpolicy

År 2010 beslutade kommunfullmäktige om en kostpolicy vars syfte är att klargöra övergripande inriktningar och ansvar kring måltids- och kostfrågor. Policyn beskriver hur kommunen ska förhålla sig till kosten i måltidsverksamheterna. Dessutom ska policyn vara en utgångspunkt för riktlinjer inom respektive nämnds ansvarsområde för att säkerställa kvaliteten på kosten.

Måltidsverksamheterna ska sträva mot det övergripande målet – Ett Hållbart Värmdö. Det betyder att allt som rör måltidsverksamheterna ska ta hänsyn till miljön, som t.ex. inköp, produktion, transporter, avfallshantering och energianvändning. Policyn tar särskilt upp att maten i mesta möjliga mån ska baseras på inköp av ekologiska livsmedel. Vidare anges att inflytande och delaktighet är central för alla verksamheter.

Kostpolicyn är ett övergripande dokument och har aktuell status. Resultatenheterna ansvarar för att kostpolicyn med tillhörande riktlinjer följs.

3.14. Rese-och transportpolicy

Som ett led i att kommunen sedan 2013 samordnar delar av sina fordon i en bilpool är gällande bilpolicy från 2004 under revidering. Den nya policyn ska utgöra ett styrdokument vid upphandling av resor, transporter och inköp/leasing av fordon och transporttjänster.

4. Resultat 2015

2015 års miljöbokslut inleder med en beskrivning av övergripande mål och visioner på hållbarhetsområdet. Sedan följer en kort beskrivning av de nationella miljökvalitetsmålen, regionala prioriteringar och av Värmdös lokala miljömål samt en beskrivning av hur dessa relaterar till varandra. Vidare redogörs för gällande miljörelaterade styrdokument. Utifrån Värmdös lokala förutsättningar och utmaningar, samt 2015 års verksamhet, redovisas sedan ett antal nyckeltal, i vissa fall kopplade till mål, utifrån ett urval av ämnes- eller

verksamhetsområden. Områdena har bäring på flertalet nationella, regionala och lokala miljömål.

4.1. Utsläpp av växthusgaser

Värmdö kommun växer stadigt samtidigt som bilen fortsatt används flitigt både för lokala och regionala resor. Utvecklingen medför större utsläpp genom ökande trafik och en större användning av energi. Mål om minskade klimatpåverkande utsläpp återfinns i lokala, regionala och nationella miljömål. Tydligast koppling har utsläppsminskande åtgärder till miljö kvalitetsmålet om begränsad klimatpåverkan. Detta mål är prioriterat i det regionala miljömålsarbetet liksom i kommunens lokala hållbarhetsarbete, vilket återspeglas i kommunens energi- och klimatpolicy.

Indikator	Utfall 2005	Utfall 2011	Utfall 2013	Målvärde	Kommentar
Utsläpp av växthusgaser ² i Värmdö kommun i ton	146 438 ton	126 070 ton	112 240 ton	Utsläpp av växthusgaser utanför handel med utsläppsätter ska minska med 19 % till år 2020 jämfört med år 2005	2013- års utfall visar på en minskning med ca 23 % jämfört med 2005. Målet beräknas kunna uppnås på lokal nivå.
Utsläpp av koldioxid per invånare	-	2,6 ton	2,3 ton	På lång sikt ska utsläppen minska till 1 ton per invånare	Utsläppen avseende det totala utsläppen av koldioxid per invånare inom kommunens geografiska område är positiv. Nationellt finns samma positiva trend.

Under 2015 upphandlade kommunen ett verksamhetssystem för upphandling och uppföljning av livsmedel. Det nya systemet möjliggör bland annat för uppföljning av livsmedelsinköps ekologiska andel, etiska märkning och utsläpp av klimatpåverkande ämnen ner på enhetsnivå. Systemet kan bidra till förbättrad uppföljning av kommunens miljöpåverkan och bidra till fortsatt förbättringsarbete på enhetsnivå.

Indikator	Utfall 2015	Målvärde	Kommentar
Utsläpp av växthusgaser (koldioxidekvivalenter) kopplat till kommunens livsmedelsinköp	2 383 ton CO ₂ e 2,13 kg CO ₂ e per kilo livsmedel	-	Något tidigare utfall finns inte registrerat, utfallet för 2015 kan användas för jämförelse kommande år.

4.2. Ekologiska livsmedel och miljöcertifierade skolor och förskolor

Nationellt är målet att en fjärdedel av offentliga måltider ska vara baserad på ekologiska livsmedel. I Värmdö kommun ska andelen ekologiska livsmedel av kommunens inköp öka varje år. Skrivelser om kommunens inköp av ekologiska livsmedel återkommer i ett flertal styrdokument, policys och mål som kommunen arbetar efter. Kommunens kostpolicy och riktlinjer för internt miljöarbete är två exempel.

Indikator	Utfall 2014	Utfall 2015	Målvärde 2015	Kommentar
-----------	-------------	-------------	---------------	-----------

² Avseende utsläpp av koldioxid och växthusgaser till luften avser beskrivna siffror utsläpp från både diffusa källor (till exempel vägtrafik) och punktkällor, (till exempel tillverkningsindustri) inom Värmdö kommuns geografiska område. På nationell nivå, och så även i Värmdö, kan man se att utsläpp av växthusgaser inom det egna geografiska området har minskat över tid. Utifrån ett konsumtionsperspektiv har utsläppen på nationell nivå dock inte minskat sedan 1990-talets början, utan har legat på ca 11 ton per person.

Andelen ekologiska livsmedel av kommunens inköp	22 %	23 %	Ska öka varje år ³	Andelen ekologiska livsmedel som har köpts in i kommunorganisationen uppgår till 23 %, att jämföra med 22 % vid föregående års mätning. Resultatet är något lägre än genomsnittet för landets alla kommuner.
Andelen ekologiska livsmedel av kommunala förskolors inköp	22 %	29 %	-	Av de inköp av livsmedel som förskolorna står för var 29 % ekologiska livsmedel. Andelen har ökat med sju procentenheter sedan 2014. Ökningen kan bland annat förklaras med att köksnätverket, det lokala nätverket för förskolornas kokkar, arbetar aktivt med att öka andelen ekologiska livsmedelsinköp. Kokkar från 15 förskolor har deltagit i köksnätverket under året.
Andel jordbruksmark med miljöstödd för ekologisk odling ⁴	17 %	-	-	Värmdö kommuns andel ekologisk odlad jordbruksmark var 2014 17 %, vilket är högre än genomsnittet för deltagande kommuner, som var 15 %. Andelen ekologisk åkermark i Värmdö har ökat med 8 procentenheter från den första inrapporteringen 2009.

Indikator	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Målvärde	Kommentar
Miljöcertifierade förskolor och skolor ⁵	22 %	31 %	37 %	-	Värmdö kommuns andel miljöcertifierade förskolor och skolor var 2015 37 %, vilket är högre än genomsnittet för deltagande kommuner, som var 20 %. Andelen certifierade förskolor och skolor i Värmdö har ökat med 16 procentenheter från den första inrapporteringen 2003.

4.3. Energianvändning i kommunens lokaler

År 2030 ska Värmdö kommun vara en fossilbränslefri kommun och en del i detta är att minska energianvändningen och ställa om energisystemen i det egna fastighetsbeståndet. Sedan ett par år tillbaka är all fjärrvärme biobaserad och all elenergi kommunen köper in kommer från förnybara källor.

Energianvändningen i kommunala lokaler regleras bland annat i kommunens fastighetspolicy och kommunens energi- och klimatpolicy. Mål om minskad energianvändning återfinns även i två nämnders effektmål för 2015.

Under 2015 har fyra stycken oljepannor ersatts med mer miljövänliga alternativ. Det finns nu 17 stycken oljepannor kvar i Värmdö kommuns fastigheter.

Energiförbrukningen vid kommunens idrotts- och fritidsanläggningar har under 2015 minskat med 3 % jämfört med 2014. Årets minskning bedöms främst bero på verksamhets- och väderförhållanden.

Under 2015 sattes det upp solceller på taket i Skogsbo. På en skärm i kommuncenter går att följa hur många kWh dessa genererar. Sedan 2013 finns solceller uppsatta på Solbackens förskolas tak. Under 2015 genererade Solbackens solceller 31 000 kWh.

Sedan hösten 2015 släcks kommunhuset ner på helger och vardagar efter klockan 20.00.

³ Indikator beslutad av kommunledningsgruppens för att uppnå kommunstyrelsens inriktningsmål En hållbar kommun.

⁴ Inom ramen för Sveriges ekokommuners Gröna nyckeltal redovisas andel jordbruksmark med miljöstödd för ekologisk odling. Uppgifterna kommer från jordbruksverket.

⁵ Inom ramen för Sveriges ekokommuners Gröna nyckeltal redovisas andel miljöcertifierade förskolor och skolor. Uppgifterna kommer från Håll Sverige Rent och skolverket. Nyckeltalet redovisar de skolor och förskolor som arbetar systematiskt med miljöfrågor enligt en certifierad modell. Utmärkelsen skola för hållbar utveckling, Grön Flagga eller ISO 14001/EMAS. Verksamheter med Grön flagga omfattar från och med 2014 även verksamheter som är på väg mot sin första Grön Flagga-certifiering.

Indikator	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Målvärde	Kommentar
Andelen förnybar och återvunnen energi i kommunens lokaler ⁶	85 %	94 %	95 %	-	Andelen förnybar energi har ökat med en procentenhet sedan 2014. Andelen förnybar elenergi som ingår i dessa siffror uppgår till 100 %.

4.4. Miljöbilar, cyklar och den kommunala bilpoolen

Sedan 2013 samordnar Värmdö kommun delar av sina fordon i en bilpool. Bilpoolen är halvöppen och kommuninvånare kan boka ett antal miljöbilar på kvällar och helger. Under 2015 har bilpoolen utökats med tre nya bilar och består nu av 13 bilar. Samtliga bilpoolsbilar är miljöbilar varav två är elbilar. Under 2015 har kommunen utökat antalet elbilsplatser på parkeringen med sex stycken för att främja nyttjandet av elbilar.

Styrdokument som reglerar den kommunala fordonsflottan och övriga möjligheter att förflytta sig i tjänsten hanteras i kommunens bilpolicy, riktlinjer för internt miljöarbete samt i kommunens energi- och klimatpolicy.

Indikator	Utfall 2015	Målvärde	Kommentar
Miljöbilar i kommunorganisationen av totalt antal bilar, andel (%) ⁷	41 %	-	Värmdö kommuns andel miljöbilar är 41 %, vilket är högre än genomsnittet för jämförbara ⁸ kommuner, som är 33 %. Andelen miljöbilar är betydligt högre bland de bilar som hyrs och leasas än bland de bilar som kommunen äger (78 % mot 29 %). Detta förklaras till stor del av att de egenägda bilarna är äldre och dessutom innehåller en hög andel lätta lastbilar. Rapporteringsmetoden är ny för året vilket innebär att resultatet inte är jämförbart med tidigare år.
Privata bokningar i kommunal bilpool	687	-	De 687 bokningarna är fördelade på ett 40-tal användare. Privata bokningar av elbilarna är lågt.
Bokning av kommunala cyklar för resor i tjänst	17 tillfällen med en total tid på ca 65 timmar.	Det totala "cykelarbetet" ska öka med 25 % till år 2020, jämfört med nivån år 2000.	Cykelpoolen startade i september 2014 med fyra cyklar. Under 2015 har kommunen uppfört en inhägnad, takförsedd, cykelparkering för främja cyklingen inom kommunen. Planer på att köpa in fler poolcyklar finns under 2016. Av 2015 års resultat går inte att dra några slutsatser om huruvida målet om ett ökat "cykelarbete" kan komma att uppfyllas.

4.5. Energi- och klimatrådgivning

Värmdö kommun erbjuder kostnadsfri energi- och klimatrådgivning till medborgare, bostadsrättsföreningar och företag inom ramen för ett regionalt nätverk. Rådgivningen ger

⁶ Inom ramen för Sveriges ekokommuners Gröna nyckeltal redovisas andelen förnybar och återvunnen energi i kommunens lokaler.

Uppgifterna rapporteras in av kommunerna själva. I nyckeltalet summeras andelen förnybar värmeenergi och andelen förnybar elenergi.

⁷ Inom ramen för Kommunens kvalitet i korthet redovisas kommunens andel miljöbilar av kommunens totala bilinnehav (både personbilar och lätta lastbilar). Uppgifterna kommer från Miljöfordon syd för alla bilar som kommunen äger själv medan leasing- och hyrbilar rapporteras av ägarbolaget.

⁸ Kommuner som rapporterar till Kommuners kvalitet i korthet

bland annat information om olika uppvärmningssätt för fastigheter och sker via mail och telefon samt i viss utsträckning genom platsbesök.

Under 2015 har fokus legat på riktade rådgivningar till bostadsrättsföreningar samt till så kallade EPBD2-företag⁹. Enligt riktlinjer från Energimyndigheten ska en kommun i Värmdö kommuns storlek erbjuda 12 rådgivningar per år till EPBD2-företag/föreningar. Under 2015 har Värmdö kommun genomfört en rådgivning hos en bostadsrättsförening som omfattas av direktivet om EPBD2. Den främsta anledningen till att Värmdö kommun inte uppnått riktlinjerna har bestått i svårigheter att identifiera potentiella EPBD2-företag/föreningar i kommunen.

Indikator	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Målvärde 2015	Kommentar
Antal privatpersoner, företag, och organisationer som kontaktat energirådgivningen via mail och telefon.	45	36	30	-	Resultatet visar att värmdöborna i allt mindre utsträckning vänder sig till energirådgivningen för rådgivning.
Antal rådgivningar på plats hos företag, organisationer och bostadsrättsföreningar (inklusive EPBD2)	2 ¹⁰	6	5	12 EPBD2-besök	Under 2015 genomfördes 5 rådgivningar på plats i Värmdö kommun. Ett av dessa var ett EPBD2-företag. Om Energimyndighetens riktlinjer ska nås bör antalet öka markant kommande år.

4.6. Avfallshantering

Kommunen har bland annat som mål att mängden avfall ska vara oförändrad eller minska, att matavfallsinsamlingen ska öka och att insamling av grovavfall ska öka.

Mängden insamlat avfall i Värmdö kommun ökade mellan 2014 och 2015, både i total mängd och per person. Jämfört med riket låg Värmdö 2015, likt tidigare år, högt om man ser till mängden avfall per person. En förklaring till de höga siffrorna är att kommunen har ett stort antal fritidsboende och att deras avfall räknas in i statistiken.

Insamlingen av matavfall i Värmdö startade 2012 och under 2015 har fokus legat på att öka insamling av matavfall på fastlandet. Intresset från privatpersoner och bostadsrättsföreningar att ansluta sig till insamlingen har varit stort under 2015 och antalet anslutna i enbostadshus ökade med 1100 anslutna. Den totala mängden insamlat matavfall ökade med cirka 48 procent från 2014. I slutet av 2015 var cirka 67 procent av skolor och förskolor i kommunen anslutna till matavfallsinsamlingen och under året har matavfallsinsamling utökats även i Skogsbo.

Det avfall som samlas in behandlas genom rötning och blir till biogas och biogödsel i en biogasanläggning i Huddinge. Det finns för närvarande möjlighet till matavfallsinsamling på fastlandet. För att uppmuntra kompostering av matavfall i skärgården har kommunen infört ett kompostbidrag.

Det finns idag sammanlagt 6 stycken återvinningscentraler i Värmdö (på fastlandet och i

⁹ EPBD2 refererar till ett EU-direktiv ((2010/31/EU) om byggnaders energiprestanda som trädde ikraft 2010. Inom ramen för direktivet ska alla Sveriges kommuner erbjuda energirådgivning till fastigheter som antingen har ett uppvärmningssystem med en effekt på 20kW (50 000 kWh per år) eller högre, eller ett luftkonditioneringssystem med en effekt på 12kW eller mer. Även bostadsrättsföreningar kan omfattas av direktivet.

¹⁰ 2013-års utfall inkluderar ett (1) besök hos privatperson som ett resultat av projektet "energismart småhus".

skärgården) och en grovsopfärja finns tillgänglig i skärgården under sommaren. Under 2015 har beslut tagits om att utöka möjligheterna för återvinningen med en ny kretsloppscentral med återbruk i Kil. Under året har även Hemmesta återvinningscentral rustats upp och öppettiderna på kundservice utökats.

Indikator	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål	Kommentar
Mängd avfall ¹¹ per invånare	524 kg per person	527 kg per person	548 kg per person	Mängden avfall ska vara oförändrad eller minska	Den totala mängden, och mängd avfall per invånare har ökat från 2014. Målet om minskad/oförändrad avfallsmängd uppfylls inte.
Mängd hushållsavfall/restavfall	262 kg per person	250 kg per person	240 kg per person		Den totala mängden restavfall/hushållsavfall har minskat sedan 2013 och 2014. Minskningen beror delvis på en ökad utsortering av matavfall.
Insamlat matavfall/ton	280 ton	487 ton	723 ton	Öka insamling av matavfall till biologisk behandling	Insamlingen av matavfall har ökat från 487 ton år 2014 till ca 723 ton år 2015.
Antal enbostadshus som är anslutna till matavfallsinsamling	1200	2800	3 900		Ansluta enbostadshus har mer än tredubblats sedan 2013. Vid utgången av 2015 var även ca 2400 hushåll i flerbostadshus ansluta till matavfallsinsamlingen.
Insamlad mängd grovavfall	9 920 ton	10 490 ton	11 724 ton	Öka insamling av grovavfall	Mängden grovavfall har ökat mellan åren 2014 och 2015. Grovavfall samlas idag in på Brunn, Hemmesta, Djurö ÅVC och i skärgården.

4.7. Kommunal VA- försörjning

I enlighet med gällande VA-planering har kommunen under 2015 fortsatt arbeta med utbyggnation av kommunalt vatten och avlopp. Arbetet pågår både i förändrings- och centrumområden och har under året skett i Stavsnäs, Torshäll och Fladenvägen. Under 2015 har 165 fastigheter med sammanlagt 365 lägenheter (villor och flerbostadshus) anslutits till det kommunala VA-nätet. Ett 30-tal av anslutningarna var belagda till Stavsnäs. I Gustavsberg (Porslins kvarteren) var det två fastigheter med sammanlagt 103 lägenheter som fick förbindelsepunkt.

Indikator	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål	Kommentar
Folkbokförda med kommunalt VA	26 526	26 979	27 693	Anslutna till kommunalt VA ska öka	Antal anslutna ökar

4.8. Inventering av enskilda avlopp

År 2020 ska alla fastigheter i Värmdö kommun ha godkända avlopp. Det betyder att ca 8000 avlopp ska ha åtgärdats till dess. I enlighet med gällande åtgärdsplan för enskilda avlopp

¹¹ Mängden insamlat avfall inkluderar här: restavfall, matavfall, grovavfall och farligt avfall. Siffrorna inkluderar inte el-avfall och avfall som Förpacknings-och tidningsinsamlingen (FTI) ansvarar för.

pågick i kommunen under 2015 ett intensivt arbete med inventeringar av enskilda avlopp. Enligt planen skulle 1000 avlopp inventeras 2015. Under 2015 omfattade inventeringsarbetet ca 950 fastigheter och resulterade i 697 inventerade avlopp. Ca 90 procent av årets inventerade avlopp fick någon form av krav på åtgärd. De områden som var föremål för årets inventeringar var Vindö, Ingarö och Fågelbrolandet.

Under året har även tillgängligheten via drop-in besök hos kommunen i frågor som rör fastighetsärenden utökats.

Indikator	Utfall 2015	Målvärde 2015	Kommentar
Antal inventerade avlopp	697	1000st	Inventeringarna har under 2015 mer än fördubblat inventeringarna jämfört med 2014. Målet om 1000 inventeringar nås dock inte. Investeringstakten måste öka för att uppnå målet om alla fastigheters godkända avlopp 2020.

4.9. Kollektivtrafik

I all samhällsplanering prioriteras kollektivtrafik. Som en del av Värmdös utvecklingsstrategi ska kommunen bygga infartsparkeringar i kollektivtrafikhärlägen i tätorter för att underlätta pendling för kommunens medborgare. Detta i enlighet med kommunens översiktsplan 2010-2030.

Vid 2015 års slut fanns 1385 infartsparkeringar i Värmdö kommun varav 36 tillkom under 2015. Årets nytillkomna platser ligger i Fågelbro. I dagsläget är beläggningen på Fågelbro-parkeringen ca 50 procent. På infartsparkeringar belägna i centrala lägen är beläggningen alltid närmare 100 procent.

Under 2015 gav kommunfullmäktige i uppdrag till tekniska nämnden att utreda tänkbara pendelparkeringar i kollektivnärlägen i samråd med SL. Även andra platser i samverkan med fastighetsägare. Platserna ska vara med flexibla tider. Utredningen pågår enligt plan.

Indikator	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Målvärde	Kommentar
Antal infartsparkeringar	1367	1349	1385	-	Utfallet redovisar faktiska infartsparkeringar vid utgången av varje redovisat år.

Många av Värmdös medborgare är beroende av kollektivtrafiken och tillgängligheten är därmed viktig. Under 2013 till 2015 ökade bussavgångarna till och från Värmdö och under 2015 fick Värmdö en ny linje, 468:an till Hålludden. 2016 kommer busstätheten i Värmdö kommun däremot att minska, då ett 60-tal avgångar per dygn dras in. Även en linje kommer att dras in och kommunen kommer återigen ha 30 linjer.

Andelen som väljer kollektivtrafik framför bilen är lägre i Värmdö än i andra perifera kommuner i kommunen. Kollektivtrafikandelen (anger andel av motoriserade resor som sker med kollektivtrafik) ligger på ca 20 procent i Värmdö.

Indikator	Utfall 2012	Utfall 2013	Utfall 2014	Kommentar
Antalet påbörjade resor från Värmdö kommun per vardagsdygn ¹²	17600	18200	19000	Antalet påbörjade resor med kollektivtrafik ökade med cirka 7 % mellan 2012 och 2014. Under samma period ökade befolkningen med cirka 3 %.
Personbilar i trafik per tusen invånare ¹³	344	348	351	Resultatet visar att antalet personbilar ökar i kommunen liksom biltätheten hos kommunens invånare.

4.10. Gång- och cykelnät

Värmdö satsar på att gång- och cykelvägar (GC-vägar) ska öka. För att nå målet satsar kommunen 10 miljoner per år på nya gång- och cykelvägar med syfte att skapa ett sammanhängande stråk och knyta samman dessa med regionens cykelstråk, kommunens skärgårdsbryggor och kommunens prioriterade förändringsområden. Sedan 2013 har kommunen en gång- och cykelplan som bland annat visar vilka stråk som är prioriterade för att höja trafiksäkerheten och tillgängligheten i det befintliga nätet. Under 2015 byggdes 1 km ny GC-väg.

Indikator	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Målvärde	Kommentar
Antal kilometer gång- och cykelvägar i Värmdö kommun, nyutbyggnad	1 km	4 km	1 km	7 km/år	2015- års utbyggnad avser Brunn - Fagerdalavägen Målvärdet är inte uppfyllt för 2015. Flera utbyggnadsetapper pågår men är inte färdigställda varför målvärdet inte uppfylls på årsbasis.

4.11. Gustavsbergsprojektet

Under namnet Gustavsbergsprojektet arbetar kommunen parallellt med flera detaljplaneområden i centrala Gustavsberg. Projektet innebär en omfattande stadsutveckling där det planeras för bland annat bostäder, offentliga platser, handel, förskola, församlingshem, en park samt en ny bussterminal. Projektet har delats upp i sju olika områden; Porslins kvarteren, Gustavsbergs centrum, Kvarnbergsterrassen, Vattentornsberget, Strandvik, Mariaterrassen, Gustavsbergs hamn.

Gustavsbergsprojektet har gått in i en genomförandefas genom att två av detaljplanerna vunnit laga kraft; Porslins kvarteren och Mariaterrassen. I Porslins kvarteren, där ca 1700 lägenheter kommer att byggas, pågick under 2015 utbyggnaden av de kommunala anläggningarna för fullt. Flera av byggherrarna har ansökt om och beviljats bygglov och även kommit igång med byggnationen av bostäder. Den pågående exploateringen innebär även att förorenad mark i området saneras. Den första inflyttningen skedde under 2015 och vid årsskiftet var 62 nya lägenheter inflyttade.

Under 2015 beslutade kommunstyrelsens planutskott att genomföra parallella uppdrag inom fyra delområden i Gustavsberg; Vattentornsberget, Stadsparken, Centrum och Kråkberget. Parallella uppdrag beräknas vara klart våren 2016 och kommer ligga till grund för det kommande detaljplanearbetet. Programmet för parallella uppdrag anknyter till mål och visionsdokument för Gustavsbergs stadsutveckling. I uppdragsbeskrivningen ställs krav på arkitekterna kopplade till bl.a. grönstrukturplan för Gustavsberg från 2014.

¹² Utfallen har hämtats från SL.

¹³ Siffrorna har hämtats från SL och innefattar endast bilar ägda av fysisk person, det vill säga ej leasingbilar.

I enlighet med det miljöprogram som antogs av fullmäktige 2011 ställs höga miljökrav när Gustavsberg utvecklas. Byggherrar är bundna till kraven genom exploateringsavtal och kommunen ska följa programmet i planering och utbyggnad av gemensamma anläggningar mm. Bland annat ställs krav på att energianvändningen i nya bostadshus är max 66 kWh/kvm Atemp. Kravet är fyrtio procent lägre än normen enligt Boverkets byggregler. När en detaljplan inom Gustavsbergsprojektet går in i ett genomförandeskede påbörjas en uppföljning av programmets krav och rekommendationer. I dagsläget pågår utbyggnation i porslinskvarteren (detaljplan Fabriksstaden) och uppföljning av programmet har påbörjats.

Indikator	Utfall 2015	Målvärde	Kommentar
Energianvändning i nybyggnation bostadshus, kWh/kvm Atemp och år	Stenas fastighet redovisar en energibalansberäkning om 61,5 kWh/kvm Atemp och år för sin uppförda fastighet i Porslinskvarteren.	Max 66 kWh/kvm Atemp och år.	Stena fastigheter är den enda byggherren som kunnat mäta verklig energianvändning för 2015. Stenas resultat visar på att energikrav hålls och målet uppfylls gällande Stenas fastighet. Flera byggherrar följer klassificeringen miljöbyggnad silver vilket innebär 67,5 kWh/kvm och år och flertalet har gjort energiberäkningar som pekar på en lägre energianvändning än 66 kWh/kvm Atemp och år.

4.12. Skydd av natur- och grönområden

Naturen i Värmdö präglas av närheten till havet och det gamla odlingslandskapet. Här finns stora områden med skyddad natur, naturreservat, skyddad våtmark, fågel- och salskyddsområden och fredningsområden för fisk. Värmdö har större områden av skyddad natur än många andra kommuner i Sverige.

I Värmdö finns 44 naturreservat. De flesta reservaten finns i ytterskärgården men några områden ligger i närheten av Gustavsberg och på de stora öarna med fast vägförbindelse och är lätta att nå. Ett exempel är Ösbyträsk naturreservat som förvaltas av Värmdö kommun. Under 2015 påbörjades utredningar kring bildande av naturreservat i Eriksbergsskogen och för Horssten. Handlingsplan för naturreservatbildande återfinns i kommunens naturreservatplan som antogs av (dåvarande) samhällsplaneringsnämnden 2013.

Som ett led av framtagande av den grönstrukturplan för Gustavsberg som togs av fullmäktige 2014 påbörjades under 2015 en utredning kring skydd av ekmiljöer i Gustavsberg genom biotopskydd. Beslut om att inrätta fyra nya biotopskyddsområden i området fastställdes av fullmäktige i början av 2016. Under 2015 har kommunen tagit fram tre nya skötselplaner för tätortsnära naturområden. Farsta gravkullar, Ebbalund och Kråkberget är de områden som har fått nya skötselplaner.

Indikator	Utfall 2000	Utfall 2011	Utfall 2014	Kommentar
Andel skyddad natur ¹⁴	8,5 %	10 %	11 %	Värmdö kommuns andel skyddad natur var 2014 11 %, vilket är högre än genomsnittet för deltagande kommuner, som är 5,4 %. Sedan 2000 har andelen skyddad natur i Värmdö kommun ökat med 2,5 procentenheter. Siffror från 2015 har ännu inte inrapporterats.

¹⁴ Inom ramen för Sveriges ekokommuners Gröna nyckeltal redovisas andelen skyddad natur. Uppgifterna hämtas från Statistiska centralbyrån. Nyckeltalet avser skyddad land- och vattenareal i nationalparker, naturreservat och biotopskyddsområden, som andel av kommunens totala areal. Naturvårdsområden och djur- och växtskyddsområden ingår inte.